

Baggrund

Fnat er en ufarlig sygdom der forårsages af fnatmiden. Fnatmiden er 0,25-0,4 mm lang og kan kun ses gennem lup. Den graver gange i den øverste del af huden, hvor der sker parring og æglægning. Miden foretrækker hud mellem fingre, ved albuer, armhuler, kønsdele, baller, knæhuser, vriste og fødder. Hos små børn findes miden også i ansigt og hårbund.

Formål

At hindre smittespredning til personale og andre borgere.

Symptomer og identifikation af fnat

Pludselig udvikling af intens, generaliseret kløe, som opstår 2-6 uger efter smittetidspunktet for førstegangssmittede. Hos personer, som tidligere har været smittet, kan kløen begynde allerede 1-3 dage efter smitte. Kløen er værst ved sengetid, da kløen forværres af varme. Hudsymptomerne viser sig som papuløst udslet (små blegner eller vabler). Efterhånden ses også kradsningsmærker pga. kraftig kløe. Symptomerne kan fejlvurderes som medikamentel allergi eller eksem. Derfor bør der altid stilles en sikker diagnose hos borgeren, enten ved identifikation af levende mide eller scabiesgang, da dette er et unikt klinisk tegn.

Diagnosen stilles oftest af den praktiserende læge eller på sygehuset.

Skorpefnat

Borgere med nedsat immunitet samt ældre, kan ved smitte med almindelig fnatmide, udvikle skorpe(t) fnat (tidligere kaldet norsk fnat). Hos borgere med skorpefnat udvikles tykke skorper på huden, hvor der er tusindvis af mider, hvorved smitte risiko til andre der har direkte kontakt er stor. Diagnosen bør stilles af en dermatolog.

Det skrevne i denne retningslinje gælder både almindelig fnat og når det udvikler sig til skorpefnat. Når der er yderligere forholdsregler ved skorpefnat, er det beskrevet specifikt under hvert afsnit.

Behandling af fnat

Huden skal være ren, tør og afkølet inden behandling.

Der indgives med Permethrin (NIX 5 % creme) på hele kroppen fra kæberande og nedefter (hos børn under 1 år også i ansigt og hovedbund). Det anbefales at smøre om aftenen idet cremen skal virke i 8-12 timer. Ved toiletbesøg mens cremen er på, skal genindsmøres på hænder og kønsdele. Cremen afvaskes om morgenen igen, der tages rent tøj på og sengelinned skiftes og vaskes ved 60 grader. Dyne, hovedpude og madrasbetræk vaskes ligeledes ved min. 60 grader, eller ligger i henstand i 7 døgn.

Behandlingen gentages efter 7 dage. Efter afsluttet behandling kan kløen fortsætte i 2-3 uger. Fortsætter kløen i mere end 3 uger, bør der undersøges på ny.

Skorpefnat

Skorper fjernes så vidt muligt inden behandlingen startes.

Eventuel supplerende behandling ordineres af hudlægen.

Borgeren kontrolleres ved egen læge eller hudlæge en uge efter, at 2. behandling er afsluttet.

Smittespredning

Smitte kræver tæt hudkontakt og ses hos husstandskontakter, seksualpartnere, nære venner og efter direkte hud-til-hud kontakt, fx hos personale efter plejeprocedurer. Fnatmiden kan desuden overleve uden for menneskekroppen i op til 4 døgn ved 20°C og kan derfor i sjældnere tilfælde smitte via polstermøbler, fælles tekstiler, sengeredning og håndtering af snavsetøj.

Skorpefnat

Smitte med skorpefnat forekommer udover ovennævnte meget nemt ved berøring, hvorved risikoen for smitte er langt højere end ved fnat.

Smittefri

Borgeren betragtes som smittefri 12 timer efter første behandling med cremen (ved almindelig fnat). Ved *skorpefnat* kontaktes hudlægen for at høre hvornår borgeren er smittefri, da der er risiko for smitte så længe der er skorper på huden.

Risiko for smitte

Personer i husstanden eller personer der har haft længerevarende hudkontakt med den smittede, bør tilbydes en forebyggende behandling også selvom der ikke er symptomer (egen læge skal ordinere dette).

Personale der har været i hudkontakt med smittet borger, kan eventuelt tilbydes en forebyggende behandling afhængig af hudkontaktens art og varighed. Det vil sige man i hvert tilfælde skal vurdere hvor meget hud-til-hud kontakt den enkelte ansatte har haft med borgeren.

Skorpefnat

Personale, der har haft kontakt med en borger med skorpefnat, bør orienteres.

Personale, der har været i direkte kontakt med en borger med konstateret skorpefnat, tilbydes én forebyggende behandling selvom der ikke er symptomer.

Personale med konstateret fnat

Må ikke deltage i direkte pleje- og behandlingsopgaver før 12 timer efter påbegyndt behandling. Dette personales familie bør behandles forebyggende med en behandling. Har familien symptomer, skal den ligeledes behandles to gange med en uges mellemrum.

Skorpefnat

Hudlægen skal vurdere hvornår medarbejderen ikke længere smitter og kan arbejde igen.

Krav til personalet - værnemidler

Ud over de generelle hygiejniske forholdsregler bæres overtrækskitler og engangshandsker ved al direkte kontakt med borgeren, indtil 12 timer efter 1. behandling er givet ved borger med fnat. Derudover laves håndhygiejne med både håndvask og hånddesinfektion.

Skorpefnat

Så længe borgeren har skorper på huden bærer personalet overtrækskitler samt engangshandsker ved al direkte kontakt med borgeren, og håndhygiejne udføres med både håndvask og hånddesinfektion. Hudlægen eller hygiejnesygeplejersken kontaktes i forhold til hvornår supplerende forholdsregler må ophøre.

Tøjvask

Borgerens eget tøj vaskes ved minimum 60°C. Såfremt tøjet ikke kan vaskes ved 60°C, bør det henstå urørt (fx i en plasticpose) i 3 døgn ved min. 25°C og lav luftfugtighed, eller 1 uge ved lavere temperaturer eller høj luftfugtighed. Det er usikkert, hvor hurtigt fnatmidler dør i almindelige fryser. Derfor skal man ikke fryse genstande.

Hvis tøjet vaskes på plejens vaskeri, informeres vaskeriet om smitten, da tøjet skal behandles som smittefarlig både under transport og på vaskeriet.

Når borgeren har fået 1. behandling og har fået det vaskes af sig, vaskes dyne og hovedpude ved 60 grader, og seng og madras rengøres med vand og sæbe.

Rengøring

Hjemmet rengøres grundigt med almindelige rengøringsmidler, mindst 12 timer efter 1. behandling er sat i værk.

Affald håndteres på normal vis.

Bækken samt kolbe rengøres med vand og sæbe, skoldes med kogende vand, tørres, og aftørres med sprit til overflader min. 70-85 %, efter brug.

Blodtryksapparat med mere, der tages med videre, skal rengøres med vand og sæbe, aftørres og herefter desinficeres med hospitalssprit min. 70-85 %.

Service puttes direkte i opvaskemaskine. Termokande og andet som ikke kan komme i maskinen, afvaskes med vand og sæbe og aftørres efterfølgende med sprit til overflader min. 70-85 % inden stuen forlades.

Tekstilbetrukke møbler i borgerens eget hjem, skal afhængig af om borgeren har siddet i dem, i karantæne i enten 3 eller 7 døgn (vurder ud fra beskrivelsen under tøjvask), gerne overdækket med plastik som indikerer at de ikke må anvendes.

På plejehjem skal møbler i fællestue eller kantine der er benyttet af borgeren indenfor 7 døgn, rengøres med vand og sæbe og aftørres med sprit til overflader min. 70-85 % (hvis de ikke er betrukket med tekstiler) og er de betrukket med tekstiler, skal de i karantæne i 7 døgn, eventuelt med plastik over, så andre kan se, at de ikke må benyttes. Efter de 7 døgn støvsuges møblerne inden de tages i brug igen.

Hygiejne i hjemmeplejen og på plejehjem

Udarbejdet af
Hygiejnesygeplejerske
Birgitte Sachmann
Godkendt af
Anette Bach Mogensen
Version 4.0

Fnat og skorpefnat

Gældende fra feb 2024
Rev senest feb 2027

På plejehjem bør rengøringsvognen ikke komme ind i borgerens hjem. Klude med mere puttes i pose, inden de tages ud fra hjemmet. Rengøringsredskaber afvaskes med vand og sæbe, og aftørres med sprit til overflader min. 70-85 % både på plejehjem og i hjemmepleje inden de tages med videre.

Referencer

Sundhedsstyrelsen, www.sst.dk, smitsomme sygdomme, fnat, opdateret 24. januar 2020

<https://www.sst.dk/da/sygdom-og-behandling/smitsomme-sygdomme/fnat>

Nationale infektionshygiejniske retningslinjer, om supplerende forholdsregler ved infektioner og bærertilstand i sundhedssektoren, Statens Serum Institut, CEI 5.1 udgave 2019

<https://hygiejne.ssi.dk/NIRsupplerende>

Rettelsesblad NIR supplerende 2019 udgave 5-1

https://hygiejne.ssi.dk/-/media/arkiv/subsites/infektionshygiejne/retningslinjer/nir/nir-supplerende_rettelsesblad.pdf